

OKUL VE KURUM YÖNETİCİLİĞİ SEÇME SINAVI KAPSAMINDA YAPILAN DEĞİŞİKLER ÖNCESİ VE SONRASI SEÇME SINAVINA GİREN YÖNETİCİ ADAYLARININ BAŞARI DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Hüseyin YOLCU

Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Öğrencisi

Mustafa KAVALCILAR

Eğitim Bilim Uzmanı

Bu çalışmada, 30 Kasım 2000 tarihinde 24246 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 2000/15 sayılı kararla Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurum Yöneticiliği Seçme Sınavı kapsamında yapılan değişikliklerin, 02 Haziran 2001 tarihinde yapılan seçme sınavına giren yönetici adayları başarı düzeylerini nasıl etkilediğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu amaçla, 1999 ve 2001 yılı yönetici seçme sınavına giren toplam 54764 adayın verileri karşılaştırılmıştır. Sınav kapsamında yapılan değişiklikler, meslek dersleri alanındaki branşlardan sınava giren adayların genel başarı düzeylerini artırdığı gözlenmiştir. Ancak başta sosyal bilimler olmak üzere, fen bilimleri, güzel sanatlar alanı ile ve yabancı diller grubundaki branşlardan sınava giren yönetici adaylarının genel başarı düzeylerini ise düşürmüştür. Bununla birlikte, sınav kapsamında yapılan değişiklikler, önceki sınavlarda diğer branşlara göre avantajlı oldukları söylenen Türkçe, Türk Dili ve Edebiyatı branşındaki adayların başarı düzeyleri olumsuz yönde, tarih ve coğrafya branşındaki adayların ise olumlu yönde etkilemiştir.

Anahtar sözcükler: eğitim, eğitim yönetimi, okul yöneticisi, yönetici seçme sınavı

**COMPARISON OF THE ACHIEVEMENT
LEVELS OF ADMINISTRATIVE
CANDIDATES WHO TOOK SELECTION
EXAM AFTER AND BEFORE REVISIONS
WITHIN THE SCOPE OF EXAM BY
MINISTRY OF EDUCATION**

Hüseyin YOLCU

Ankara University, Faculty Of Educational Science, Ph.D. Student

Mustafa KAVALCILAR

Education Science Specialist Eğitim Bilim Uzmanı

In this study, it is aimed to discuss how achievement level of the nominee administrators who took the administrator selection exam on 02 June 2001 was affected by the changes made and conducted after their being published on the Official Gazette on 30 Nov. 2000 numbered 24246 concerning the decree 2000/15. For this reason, the data collected from 54764 nominees who took the exam in the years 1999 and 2001 were compared. Due to the changes made in the concept of the exam, it has been observed that the achievement level of vocational teachers who take this exam is increased. However, there has been a decrease in the achievement level of nominee administrators; the teachers of social sciences as the leading group, science, fine arts, and foreign language as the latter group. Apart from this, the changes made in the concept of the exam affected the teachers of Turkish, Turkish language and literature, who are said to be advantageous, in a negative way but the teachers of history and geography in a positive way.

Keywords: *education, education administration, school administration, administration selecting examination*

Okul, önceden belirlenmiş amaçlar çerçevesinde, eğitilmek istenen öğrencilere istendik yönde yeni davranışların kazandırıldığı yerdir (Başaran, 1993). Bir başka ifade ile okul; belli bir yeri olan ve belli bir süre devam edilen, toplumsal bir çevreye yönelik olarak genel ve mesleki düzeyde öğretim etkinliklerinin planlı, programlı olarak yürütüldüğü yerdir (Kıncal, 1993).

Gerçekleştirdiği öğretim etkinlikleriyle okul, kendisine verilen görevler doğrultusunda insan kaynağını oluşturmaya çalışır. Okul bunu, eğitim sisteminde yöneticilerin almış oldukları karar ve yapmış oldukları planlar doğrultusunda yapar. Çünkü eğitim sisteminde yöneticilerin almış oldukları karar ve yapmış oldukları planların uygulandıkları yer okuldur. Bu nedenle, okulun eğitim sistemi içerisindeki yerinin toplumun tüm kesimince anlaşılması ayrı bir önem taşımaktadır. Gerek toplum, gerekse eğitim sistemi içerisindeki okulun bu ayrıcalıklı özel konumu, aynı zamanda okul yöneticiliğini ön plana çıkarmaktadır (Açıkalın, 1998).

Okul yönetiminde etkili olan ögeler arasında yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler, veliler, diğer yardımcı personel ve okulun yakın çevresi yer alır (Bursalıoğlu, 1999). Fakat okul yönetiminde rol oynayan temel ve vazgeçilmez öge, okul yöneticisidir. Yapılan araştırmalar, etkili okulların yaratılmasında okul yöneticilerinin çok önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır (Cafoğlu, 1993; Pehlivan, 1999; Can ve Çelikten, 2000; Balcı, 2002).

Günümüzde okul yöneticilerinin, bir öğretim lideri ve yönetici olarak özelliklerinin örtüştürülmeye çalışıldığı görülmektedir. Bu doğrultuda, okul yöneticilerinin; okul yöneticiliği, yaratıcı sorun çözme, iş göreni geliştirme, okulun gelişmesi için plân yapma, işbirlikçi uzun vadeli planlama, bir sistem olarak okulu tanıma gibi konularda yetiştirilmesine çalışılmaktadır (Güçlü, 1999). Çünkü değişme süreci içinde toplumda ve eğitimde meydana gelen değişmeler, yönetim ve eğitim ortamlarını belirgin bir şekilde etkilemektedir (Cafoğlu, 1993). Bu durumun doğal bir sonucu olarak, okulu eğitimin amaçları doğrultusunda örgütleyen, insan ve madde kaynaklarını bir araya getiren, amaca yönelik olarak eşgüdümleyen ve öğretim lideri olan okul yöneticisinin rol, ilişki ve sorumluluklarında bazı temel değişiklikler meydana gelmektedir. Bir öğretim lideri olarak vizyon sahibi olma, okulda olumlu öğrenme ve öğretme ortamı oluşturma, mesleki gelişmeye önem verme, okulun bir takım haline gelmesi için

bireylerarası iletişim ve işbirliğini geliştirme, okulun çevresiyle iyi ilişkiler kurma, stratejik planlama kapasitesine sahip olma, büyük resmi görebilme ve okulu yaşam boyu eğitimin bir parçası yapma bu değişiklerden bazılarıdır (Cafoğlu, 1993; Özmen, 2002; Balcı, 2002).

Okulların toplum için taşıdığı anlamla gerçekleştirmek zorunda olduğu amaçlar günümüzde daha da karmaşıklaşmıştır. Toplumun okullardan beklentilerinin giderek artmasına karşın, okulların bu beklentileri gerçekleştirmede yetersiz kaldığını gören ülkeler, okulu beklenen ve istenen etkililik düzeyine çıkaracak okul yöneticilerini yetiştirme arayışına girmişlerdir (Pehlivan, 1999).

Ülkemizde, okul yöneticilerinin yetiştirilmesi ve okul yöneticiliğinin bir meslek dalı olarak kurumsallaşması sürekli ihmal edilen bir konu olarak günümüze kadar gelmiştir. Bu ihmalin nedeninin, Milli Eğitim Bakanlığın (MEB) okul yöneticisi yetiştirme ve ataması konusundaki politikasında aranması gerekmektedir

Eğitim ve okul yöneticiliği XI., XII. ve XIV. Milli Eğitim Şûralarında üzerinde durulan konular arasında yer almıştır. Belirtilen Milli Eğitim Şûralarında, eğitim yöneticiliği öğretmenlikten ayrı bir uzmanlık dalı olarak kabul edilmektedir. Ayrıca, eğitim yöneticilerinin en az lisans düzeyinde bir eğitimden geçmiş olmaları, seçimlerinin sınavla, yetiştirilmelerinin ise uzun süreli kurslarla yapılması gerektiğine karar verilmiştir (MEB, 1998).

Eğitim sistemimizde eğitim ve okul yöneticilerine yönelik olarak hazırlanmış olan ilk yasal düzenleme 1926 yılında yapılmıştır. Bu tarihte çıkarılan 789 sayılı Maarif Teşkilatına Dair Kanununun 12. Maddesine göre, "eğitim hizmetlerinde aslolan öğretmenliktir" denilerek, eğitim ve okul yöneticiliği bir meslek dalı olarak görülmemiştir (Aydın, 1995). Cumhuriyet döneminin başında eğitim okul yöneticiliğine ilişkin kabul edilen bu ilke, aslında eğitim tarihimize bakıldığında Hicri 1316 (Miladi 1898-1899 öğretim yılında) yılında Maarif Salnamesi'nde daha önceden benimsenip ifade edildiği görülmektedir. Yine Salnamede, eğitim ve okul yöneticiliğinin bazı şartlarla öğretmenlere verileceği de yer almaktadır (Akyüz, 2001). Diğer yandan, bu konuda yapılan ikinci yasal düzenleme ise, 1973 yılında çıkarılan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu olmuştur. 1739 sayılı Kanun'un 43. maddesinde "öğretmenlik, Devletin eğitim öğretim

ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği" olarak tanımlanmıştır (Aydın, 1995).

Eğitim sistemimizde gelenekselleşen bu anlayış, öğretmen-yönetici tipinin doğmasına ve öğretmen olarak yetiştirilen kişinin iki değer sisteminin gerektirdiği rolleri oynamasına yol açmıştır (Taymaz, 1997). Bu durumun doğal bir sonucu olarak; okul yöneticileri genellikle öğretmenlik veya müdür yardımcılığı görevinde başarılı olanlar arasından seçilerek atanmışlardır. Bu yaklaşım içerisinde atanan yöneticilerin, yetiştirilmeleri de hizmetiçi eğitim kursları ile yapılmaya çalışılmıştır. Ancak, iktidara gelen siyasi partilerin, Bakanlığı siyasi bir yatırım alanı olarak görmeleri sonucunda, eğitimde hizmette başarılı olanlar yerine belirli siyasi partilere, kişilere ve düşüncelere yakın olan kişilerin yönetici olarak atanması gibi, olumsuz bir durum ortaya çıkmıştır (Tekişik, 1995).

Okul yöneticisi seçme ve yetiştirme konusundaki mevzuat eksikliğinden doğan bu karmaşayı dönemin Milli Eğitim Bakanı Nevzat Ayaz, eğitim yönetimi seminerinde yaptığı konuşmada; Milli eğitim müdürlerinden, yönetici olacak öğretmenlerin seçiminde duyarlı olmalarını ve isabetli seçim yapmalarını isteyerek dile getirmiştir (Ayaz, 1994).

Bakanlık, yukarıda verilen Kanunlarda sadece okul yöneticiliğine bakış açısını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, okul yöneticilerinin seçilmesi ve yetiştirilmesine ilişkin ölçütler ise yönetmeliklerde yer almaktadır. Bakanlığın okul yöneticilerinin seçilmesine ve atanmasına esas olan yönetmelik, 23 Eylül 1998 tarihinde 23472 sayılı Resmi Gazete'de 98/11/168 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ekinde yayımlanarak yürürlüğe giren "Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"tir. Bu yönetmelik, "meslekte esas öğretmenliktir" ilkesini korumakla birlikte, kurum ve okul yöneticiliğine atanabilmek için iki aşamalı bir sınav öngörmektedir.

Yönetmelikte öngörülen sınavların birinci aşması seçme sınavıdır. Buna göre ilgili yönetmeliğin öngördüğü seçme sınavı, kurum ve okul yöneticilerinin hizmet sonrası değil, hizmet öncesi yetiştirilmesi amacını taşımaktadır. Söz konusu seçme sınavı kapsamında ise adaylara Türkçe-Kompozisyon'dan 30 , İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük'ten 20, Milli Eğitim Mevzuatı, Kamu Yönetim, Eğitim

Yönetimi ve Eğitim Sistemi'nden 50 soru olmak üzere toplam 100 soru sorulmaktadır.

İkinci aşama sınavı ise değerlendirme sınavıdır. Değerlendirme sınavına ise seçme sınavından en az 70 puan alan ve 120 saatlik bir hizmet içi eğitim kursuna katılan yönetici adayları girmektedir. Yönetici adayları, bu sınavdan da en az 70 puan almaları durumunda genel ve özel şartlarına uygun kurum veya okullara yönetici olarak atanabilmektedirler.

Yönetmelik okul ve kurum yöneticilerinin seçilme ve atanmalarına yeni bir bakış açısı getirmekle beraber, eğitim yöneticiliğini öğretmenliğin bir boyutu olarak görme anlayışını da sürdürdüğü görülmektedir. Yönetmeliğe göre hizmet içi eğitim programına katılma hakkı sağlayan seçme sınavının içeriği incelendiğinde, yönetimde başarılı olmayla doğrudan ilgisi olmayan Türkçe –Kompozisyon ile Türkiye Cumhuriyeti ve Atatürkçülük gibi konulardan sorulacak soruların toplam içindeki ağırlığı dikkat çekmektedir (Balcı, 2000; Balcı ve Çınkır, 2002).

Yönetmeliğin yayınlanmasından sonra 14 Aralık 1998 ve 10 Ekim 1999 tarihlerinde olmak üzere birer seçme sınavı yapılmıştır. Belirtilen tarihlerde yapılan seçme sınavlarına ilişkin Toklucu'nun (2000) yaptığı araştırmada, Türkiye Cumhuriyeti ve Atatürkçülük'ten 20 soru tarih, Türkçe ve kompozisyondan 30 soru da bu branştaki yönetici adaylarını diğer adaylara göre daha avantajlı bir konuma getirdiği, genel olarak sözel branştaki yönetici adaylarının, fen grubu branşındaki yönetici adaylarından daha başarılı oldukları görülmüştür. Söz konusu araştırmaya göre, ilk seçme sınavında tarih branşından sınava giren yönetici adayları % 18 başarı gösterirken, ikinci sınavda bu başarı % 37 düzeyinde gerçekleşmiştir. Aynı durum Türkçe-Türk dili ve edebiyatı branşındaki yönetici adayları için de geçerlidir. Bu branştan sınava giren adaylar ilk sınavda % 8 başarı gösterirken, ikinci sınavda ise % 39 düzeyinde başarılı olmuşlardır (Toklucu, 2000).

Genelde sözel branştaki yönetici adaylarının fen grubu yönetici adaylarından, özelde de tarih ve Türkçe-Türk dili ve edebiyatı branşındaki adaylarından daha başarılı olmaları şu tartışmaları beraberinde getirmiştir: Birincisi tarih, Türkçe ve kompozisyon konularındaki soruların oransal büyüklüğünün sınava giren yönetici adayları arasında bir fırsat eşitsizliği yarattığıdır. İkincisi ise ilkinin bağlı

olarak bu konulardaki soruların oransal dağılımının yeniden düzenlenmesi gerektiğidir.

Yukarıda belirtilen tartışmalar çerçevesinde 30 Kasım 2000 tarihinde 24246 Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 2000/1517 sayılı kararlar ilgili alanlarda sorulacak soru oranları; Türkçe-Kompozisyon (15), İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük (15), Milli Eğitim Mevzuatı, Eğitim Yönetimi ve Eğitim Sistemi ile ilgili temel bilgiler (25), Kamu Yönetimi mevzuatı ile ilgili temel bilgiler (15), Eğitim kurumlarının türleri itibariyle görev tanımlarına göre Seçme Sınavı Komisyonunca belirlenen konular (30) biçiminde değiştirilmiştir.

Yapılan değişikliklerle, sosyal bilimler alanından giren adayların başarı düzeylerini düşürmek, diğer alanlardaki branşlardan giren adayların başarı düzeylerini mümkün olduğu kadarıyla sosyal bilimler alanındaki branşlardan giren adayların başarı düzeyine çekilmesi ve farklı nitelikteki adaylar arasından istenilen nitelikteki adayların seçilmesinin amaçlandığı söylenebilir.

Seçme sınavı kapsamında Türkçe-Kompozisyondan sorulacak soru oranı % 30'dan % 15'e, Türkiye Cumhuriyeti ve Atatürkçülük'ten sorulacak soru oranı da % 20'den % 15'e düşürülse de her iki konu alanı da toplam içinde önemini korumaktadır. Diğer yandan, Karip ve Köksal'ın (1999) yapmış olduğu bir araştırmaya göre, araştırmaya katılanlar yönetici adayları seçme sınavında soru sorulmasını istedikleri konu alanlarını Türkçe-Dilbilgisi ve Anlatım (%81,3), Genel Kültür (% 88,6), Öğretmenlik Meslek Bilgisi (%79,8), Eğitim Yönetimi (%78,4), Genel Yetenek (% 47,2), Temel Matematik (%13,7) ve diğer konular (%12,5) biçiminde sıralamışlardır. Kalyoncu'nun (2002) yaptığı araştırmada ise bu sıralama genel kültür (% 64,2), Türkçe-Dilbilgisi (% 54,7), Eğitim Bilimleri (% 50), Eğitim Yönetimi (% 42,8), Milli Eğitim Mevzuatı (% 35,7), Kamu Yönetimi (% 21,4), İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük (% 19), Matematik (% 9,5) ve Felsefe (% 7,1) biçiminde olmuştur. Buna göre her iki araştırmada da araştırmaya katılanlar, seçme sınavı kapsamında yer alması gereken konular arasında Türkçe-Dilbilgisi ve Anlatım ile seçme sınavı kapsamında olmayan Genel Kültür konularına ilk sıralarda, Matematik ve Felsefe gibi konulara ise son sıralarda yer vermektedirler. Oysa, yönetici yetiştirme alanındaki alanyazın yöneticilerin analitik yetenek ve becerilerinin çok iyi olması gerektiğini ortaya koymaktadır (Bjork ve Ginsberg, 1995 akt: Karip ve Köksal,1999). İlgili yönetmelikte seçme sınavında yer alan konu

başlıklarından sorulacak soruların oransal dağılımı yeniden düzenlendikten sonra, ilki 01 Temmuz 2000, ikincisi 02 Haziran 2001 tarihlerinde olmak üzere iki seçme sınavı yapılmıştır.

Bu çalışmada 30 Kasım 2000 tarihinde 24246 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 2000/15 sayılı kararla Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurum Yöneticiliği Seçme Sınavı kapsamında yapılan değişikliklerin, 01 Temmuz 2000 ve 02 Haziran 2001 seçme sınavlarına giren yönetici adaylarının başarı düzeylerini nasıl etkilediği ortaya konulmak istenmiştir. Ancak araştırmada, belirtilen değişikliklerin yapılmasından sonraki yapılan seçme sınavlarından, yalnızca 2001 yılında yapılan yönetici seçme sınavının verilerine ulaşılmıştır. Bu nedenle çalışma, 1999 ve 2001 yılı yönetici seçme sınavlarının verileri karşılaştırılarak yürütülmüştür. Bu kapsam ve sınırlılıkta, araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1999 ve 2001 yıllarında yapılan Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurum Yöneticiliği Seçme Sınavı'na giren adayların başarı düzeylerinde;

- a) Cinsiyetlerine,
- b) Mezuniyet durumlarına,
- c) Görev alanlarına,
- d) Branşlarına göre farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren, verilerin toplanması ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel tekniklerle ilgili bilgiler yer almaktadır.

Araştırma Modeli

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okul ve kurum yöneticiliği seçme sınavı kapsamında yapılan değişiklikler öncesi ve sonrası seçme sınavına giren yönetici adaylarının başarı düzeylerinin karşılaştırılmasını konu

edinen bu araştırma, varolan durumun incelenmesine yönelik betimsel bir çalışmadır.

Evren

Araştırmanın evrenini 10 Ekim 1999 ve 02 Haziran 2001 tarihlerinde yapılan Yönetici Seçme Sınavlarına katılan 54764 yönetici adayının tamamı oluşturmaktadır. Söz konusu sınavlara katılan yönetici adaylarının 49111 (% 89,7)'i erkek, 5629 (% 10,3)'u kadın olup 24 adayın da cinsiyeti bilinmemektedir. Araştırmada evrenin tamamına ulaşıldığı için örneklem alma yoluna gidilmemiştir.

Araştırmanın verileri MEB Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü Ölçme ve Değerlendirme Dairesi'nden alınmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Yönetici seçme sınavı kapsamında yapılan değişiklikler öncesi ve sonrası seçme sınavına giren yönetici adaylarının cinsiyet, öğrenim durumu, görev ve branş alanlarına göre başarı düzeylerine ilişkin veriler, sınıflama türünden veriler olup yüzde ve frekanslardan yararlanarak yorumlanmıştır. Yapılan değişikliklerin, adayların branşlarına göre başarı düzeylerini ortaya koymak için branşlar, sosyal bilimler, fen bilgileri, meslek bilgisi dersleri, güzel sanatlar ve yabancı diller olmak üzere, beş alan altında toplanmıştır. Böylece yapılan değişikliklerin hem alanlara göre hem de aynı alandaki branşlar arasında karşılaştırılmalı bir değerlendirilmesi yapılmak istenmiştir. Bu şekilde elde edilen veriler, yine yüzde ve frekanslardan yararlanarak yorumlanmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın alt amaçlarına ilişkin bulgular ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

Yönetici adaylarının cinsiyete göre başarı düzeyleri

Yönetici seçme sınavı kapsamında yapılan değişiklikler öncesi 1999 yılı seçme sınavına giren adaylarla, 2001 seçme sınavına giren adayların başarı düzeylerinin; cinsiyetlerine, öğrenim durumlarına, görev ve bransa alanlarına göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular ve yorumlar aşağıda sırasıyla ele alınmıştır.

Tablo 1’de 1999 ve 2001 yılı yönetici seçme sınavlarına katılan adaylarının cinsiyet durumlarına göre başarı düzeyleri yer almaktadır. 1999 yılında seçme sınavına giren 24550 adaydan % 21,2’si başarılı yani 70 ve üzeri puan alırken; 2001 yılında seçme sınavına giren 30214 adaydan ancak % 19,6’sı 70 ve üzeri puan alarak başarılı olmuştur. 2001 yılındaki seçme sınavına katılan adayların başarı yüzdelerinde 1999 yılına göre % 1,6 oranında bir düşme olduğu görülmektedir.

Tablo 1. Yönetici Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Başarı Düzeyleri

Cinsiyet	Girenler		Başarılı		Başarı Yüzdesi %	
	1999	2001	1999	2001	1999	2001
Erkek	22590	26521	4840	5459	24,2	20,6
Kadın	1943	3686	359	463	18,5	12,6
Bilinmeyen	17	7	5	-	-	29,4
Toplam	24550	30214	5204	5922	21,2	19,6

Kaynak: MEB Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü Verileri.

Tablo 1’göre, seçme sınavına katılan kadınların 1999 yılındaki başarı düzeyleri % 18,5 iken 2001 yılındaki sınavda % 12,6’ya gerilemiştir. Bu sınavlara katılan erkeklerin başarı düzeyleri ise; 1999 yılında % 24,2 iken 2001 yılındaki sınavda % 20,6 olarak gerçekleşmiştir. Dolayısıyla kadınların başarı oranında % 5,9’luk, erkeklerin başarı oranında da % 3,6’lık bir düşme gözlenmektedir. Kadın adayların başarı

düzeylerindeki düşme erkek adaylarınkinden % 2 daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Bir başka ifade ile, seçme sınavı kapsamında yapılan değişikliklerden, kadın adaylar erkek adaylara göre daha olumsuz yönde etkilenmişlerdir.

Yönetici adaylarının öğrenim durumuna göre başarı düzeyleri

Tablo 2’de 1999 ve 2001 yılı yönetici seçme sınavlarına katılan adayların öğrenim durumlarına göre başarı düzeyleri verilmiştir.

Tablo 2. Yönetici Adaylarının Öğrenim Durumlarına Göre Başarı Düzeyleri

Öğrenim Durumu	Girenler		Başarılı		Başarı Yüzdesi %	
	1999	2001	1999	2001	1999	2001
Ön lisans	10845	8059	1714	762	15,8	9,5
Lisans	12669	21242	3349	4965	26,4	23,4
Yüksek lisans	416	626	108	182	26,0	29,1
Bilinmeyen	620	287	33	13	5,3	4,5
Toplam	24550	30214	5204	5922	21,2	19,6

Kaynak: MEB Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü Verileri.

Tablo 2’ye bakıldığında, 1999 yılında sınava giren adayların 10845’inin ön lisans, 12669’unun lisans ve 416’sının yüksek lisans mezunu olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca sınava giren 620 adayın da öğrenim durumu bilinmemektedir. Belirtilen seçme sınavına giren adayların öğrenim düzeylerine göre başarı düzeylerine bakıldığında, ön lisans mezunu adayların % 15,8’inin, lisans mezunu adayların % 26,4’ünün ve yüksek lisans mezunu adayların da % 26,0’sının başarılı olduğu gözlenmektedir. Diğer yandan, başvuru formunda hatalı kodlama ya da boş bırakma nedeniyle mezuniyeti bilinmeyen adayların ise % 5,3’ünün başarılı olduğu görülmektedir. Bu sınavda lisans mezunlarının ön lisans ve lisansüstü eğitimi alan ve mezuniyeti bilinmeyen adaylara göre daha başarılı oldukları gözlenmektedir.

2001 yılındaki sınavına katılan adayların 8059'u ön lisans, 21242'si lisans, 626'sı yüksek lisan mezunu iken 287'sinin de öğrenim durumu bilinmemektedir. 2001 yılı seçme sınavına katılan adayların öğrenim durumlarına göre başarı düzeyleri en fazla olanlar yüksek lisans (% 29,1) mezunu olanlardır. Yüksek lisan mezunlarını sırası ile, lisans (% 23,4), ön lisans (% 9,5) mezunu olan adaylar izlemektedir.

2001 yılındaki sınavda lisans üstü mezunlarının başarı düzeylerinde % 3,1'lik bir artış gözlenirken, ön lisans mezunlarının başarı düzeylerinde % 6,3'lük, lisans mezunlarının başarı düzeylerinde de % 3 düzeyinde bir düşme görülmektedir.

Yönetici adaylarının görev alanına göre başarı düzeyleri

Tablo 3'te 1999 ve 2001 yılı seçme sınavlarına katılan adayların görev alanlarına göre başarı düzeyleri yer almaktadır.

Tablo 3. Yönetici Adaylarının Görev Alanlarına Göre Başarı Düzeyleri

Görev Alanı	Girenler		Başarılı		Başarı Yüzdesi %	
	1999	2001	1999	2001	1999	2001
Vekil Müdür	2057	886	354	187	17,2	21,1
Müdür Yard.	6781	8651	1155	1468	17,0	17,0
Öğretmen	15546	20546	3660	4252	23,5	20,7
Bilinmeyen	166	131	35	15	21,1	11,5
Toplam	24550	30214	5204	5922	21,2	19,6

Kaynak: MEB Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü Verileri.

Tablo 3 incelendiğinde; 1999 yılındaki seçme sınavına giren 24550 yönetici adayın, 2057'sinin vekil müdür, 6781'inün müdür yardımcısı ve 15546'sının öğretmen olduğu görülmektedir. Yapılan sınav sonucunda görev alanlarına göre en başarılı olan adayların öğretmenlerin (% 23,5) olduğu anlaşılmaktadır. Bu konuda öğretmenleri müdür yardımcıları (% 17,0) ve vekil müdür (%17,2) olarak görev yapan adaylar izlemektedir.

2001 yılında yapılan sınava giren 30214 adayın 886'sı vekil müdür, 8651'i müdür yardımcısı ve 20546'sı öğretmen olarak görev yapmaktadır. Anılan sınavda en başarılı adayların sırasıyla vekil müdür (% 21,1), öğretmen (% 20,7) ve müdür yardımcılığı görevini yürüten adayların (% 17,0) olduğu görülmektedir.

2001 yılındaki sınavda; vekaleten okul müdürlüğü görevini yürütenlerin başarı düzeylerinde artış olduğu, müdür yardımcılığı görevi yapanların ise başarı düzeylerinde bir değişimin olmadığı gözlenirken; öğretmenlerin başarı düzeylerinde düşmenin söz konusu olduğu gözlenmektedir. Bunun nedeni, 2001 yılında seçme sınavı kapsamındaki değişikliklerin adaylar tarafından bilinmiyor olması ve kapsamda yapılan bu değişikliğin Türkçe, Tarih ve Coğrafya branşlarındaki adaylar için avantaj oluşturan durumun ortadan kaldırılması olabilir. Vekil müdürlerle müdür yardımcılarının bu durumdan fazla etkilenmemiş olmalarının nedeni de onların halen yönetim ile ilgili görev yapmalarından kaynaklanıyor olabilir. Bu da onların Milli Eğitim Mevzuatı konusundaki sorularda daha başarılı oldukları anlamına gelmektedir.

Branş Alanlarına Göre Başarı Düzeyleri

Tablo 4'te görüleceği üzere, 1999 yılında yapılan seçme sınavına 24550 yönetici adayı girmiştir. Bu adayların 17472'si sosyal bilimler, 2787'si fen bilimleri, 2292'si meslek dersleri, 240'ı güzel sanatlardan ve 527'si de yabancı diller alanındaki branşlardan katılmıştır. Belirtilen alanlardan sınava giren adayların başarı düzeyleri şöyledir: Sosyal bilimler % 23,1, fen bilimleri % 12,9 meslek dersleri % 22,7, güzel sanatlar % 13,8 yabancı diller % 23,3'dir. Ayrıca 1232 adayın branşı bilinmemektedir. Bu adayların başarı düzeyi ise % 14,7'dir.

2001 yılı seçme sınavına 30214 aday katılım göstermiş olup bunların 19955'i sosyal bilimler, 3393'ü fen bilimleri, 4554'ü meslek dersleri, 329'u güzel sanatlar ve 499'u yabancı diller alanındaki branşlardandır.

Tablo 4. Yönetici Adaylarının Alanlara Göre Başarı Düzeyleri

Alan Adı	Girenler		Başarılı		Başarı Yüzdesi %	
	1999	2001	1999	2001	1999	2001
Sosyal Bilimler	17472	19955	4028	4392	23,1	22,0
Fen Bilimleri	2787	3393	319	328	12,9	9,7
Meslek Dersleri	2292	4554	520	1077	22,7	23,6
Güzel Sanatlar	240	329	33	20	13,8	6,1
Yabancı Diller	527	499	123	66	23,3	13,2
Bilinmeyen	1232	1484	181	39	14,7	2,6
Toplam	24550	30214	5204	5922	21,2	19,6

Kaynak: MEB Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü Verileri.

Bu adayların başarı düzeyleri sırası ile % 22, % 9,7, % 23,6, % 6,1 ve % 13,2 biçiminde gerçekleşmiştir. Yine bu sınavda da 1484 adayın branşı bilinmemektedir. Bu adayların bunları başarı düzeyleri de % 2,6 olarak gerçekleşmiştir.

Bu sonuçlar, 1999 seçme sınavı ile karşılaştırıldığında, meslek dersleri alanı dışındaki diğer alanlardaki branşlardan sınava giren adayların başarı düzeylerinde düşme vardır. Meslek dersleri alanındaki branşlardan giren adayların başarı düzeylerindeki artış % 0,9 oranında olmuştur. Diğer alanlardaki branşlardan giren adayların başarı düzeylerindeki düşüş ise sosyal bilimler % 1,1, fen bilimleri % 3,2, güzel sanatlar % 7,7, yabancı diller % 10,1 biçiminde gerçekleşmiştir. Seçme Sınavı Komisyonunca, eğitim kurumlarının türleri itibarıyla görev tanımlarına göre belirlenen konulara ilişkin soruların, meslek dersleri alanındaki adayların, başarı düzeylerini artırmış olabileceğini söylenebilir.

Sosyal Bilimler Alanındaki Branşlara Göre Başarı Düzeyi

Tablo 5'e 1999 ve 2001 yılı yönetici seçme sınavlarına sosyal bilimler alanındaki branşlardan giren adayların başarı düzeyleri yer almaktadır.

Tablo 5'e göre 1999 seçme sınavına sosyal bilimler alanındaki branşlardan giren yönetici adaylarının en başarılı olduğu branşlar

YÖNETİCİ SEÇME SINAVI

hüseyin yolcu – mustafa kavalcılar

sırasıyla, Rehber Öğretmenlik (% 46,1) Felsefe Grubu (% 39,0), Türk Dili ve Edebiyatı (% 38,5), Tarih (% 37,4) ve Coğrafya (% 33,5)'dir. Aynı sınavda en az başarı gösteren adaylar ise Okul Öncesi Eğitim (% 7,5) branşından giren adaylar olurken, bu branşı Milli Tarih/Milli Coğrafya/Vatandaşlık Bilgisi (% 16,7) ve Sosyal Bilgiler (% 19,4) branşından olan yönetici adayları izlemektedir.

Tablo 5. 1999 ve 2001 Yılı Seçme Sınavlarına Katılan Yönetici Adayların Sosyal Bilimler Alanındaki Branş Türlerine Göre Başarı Düzeyleri

Branş Adı	Girenler		Başarılı		Başarı Yüzdesi %	
	1999	2001	1999	2001	1999	2001
Coğrafya	538	826	180	280	33,5	33,9
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Öğretmenliği	0	19	0	5	0,0	26,3
Din Kült. ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği	212	157	45	42	21,2	26,8
Felsefe Grubu	105	240	41	85	39,0	35,4
M. Tarih/M. Coğrafya/Vat. Bilgisi	12	6	2	2	16,7	33,3
Okul Öncesi Eğitim	173	415	13	50	7,5	12,0
Özel Eğitim Öğretmenliği	55	122	18	54	32,7	44,3
Rehber Öğretmenlik	115	247	53	130	46,1	52,6
Sanat Tarihi	9	5	2	0	22,2	0,0
Sınıf Öğretmenliği	13966	15225	2863	2822	20,5	18,5
Sosyal Bilgiler	222	232	43	45	19,4	19,4
Tarih	918	1303	343	573	37,4	44,0
Türk Dili ve Edebiyatı	1058	1028	407	282	38,5	27,4
Türkçe	89	128	18	20	20,2	15,6
Toplam	17472	19953	4028	4390	23,1	22,0

Kaynak: MEB Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü Verileri.

Yine Tablo 5'ten izlenebileceği üzere 2001 yılı seçme sınavında en başarılı olan branşların Rehber Öğretmenlik (% 52,6), Özel Eğitim Öğretmenliği (% 44,3), Tarih (%44) Felsefe Grubu (% 35,4) ve Coğrafya (% 33,9)'dır. Diğer yandan aynı sınavda en az başarılı olan adayların Okul Öncesi Gelişimi ve Öğretmenliği (% 12,0) ve Türkçe (% 15,6) branşından sınava girenlerdir. Sanat Tarihi branşından sınava giren adayların hiçbiri başarılı olamamıştır.

Yukarıda yapılan açıklamalara göre, sınav kapsamında yapılan değişiklikler Coğrafya (% 0,4), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği (% 5,6), Milli Tarih/Coğrafya/ Vatandaşlık Bilgisi (% 16,6) Okul Öncesi Eğitim (% 4,5), Özel Eğitim Öğretmenliği (% 11,6) Rehber Öğretmenlik (% 6,5) ve Tarih (% 6,6) branşından sınava giren adayların başarı düzeylerini olumlu yönde etkilemiştir. Diğer yandan Felsefe Grubu (% 4,4), Sınıf Öğretmenliği (% 2,0), Türk Dili ve Edebiyatı (% 11,1) ve Türkçe (% 4,6) branşından giren adaylarınkini ise olumsuz yönde etkilediği görülmektedir. Özellikle her iki sınavda da eğitim bilimleri kapsamındaki branşlardan sınava giren adayların daha başarılı olduğu gözlenmektedir.

Fen Bilimleri Alanındaki Branşlara Göre Başarı Düzeyi

Tablo 6'da 1999 ve 2001 yılı seçme sınavlarına giren yönetici adaylarının fen bilimleri alanındaki branşlara göre başarı düzeyleri yer almaktadır.

Tablo 6'da izleneceği üzere, 1991 yılı seçme sınavında fen bilimleri alanındaki branşlardan en başarılı olan adayların sırası ile Kimya (% 18,4), Biyoloji (% 18,1) ve Fizik (% 13,9) branşından olanlardır. Aynı sınavda en az başarılı olan yönetici adayları da matematik (% 5,0) ve Fen Bilgisi (% 7,9) branşından olanlardır. Sağlık Bilgisi branşındaki adayların tamamı başarısız olmuştur. Tablo 6'ya göre 2001 yılındaki seçme sınavında en başarılı branşların, yine Kimya (% 13,1), Biyoloji (% 12,4) ve Fizik (% 11,5) branşlarından sınava giren adaylar olduğu gözlenirken, en az başarı gösteren branşların da Matematik (% 6,7) ile Fen Bilgisi (% 6,0) branşından olan yönetici adayları olduğu göze çarpmaktadır.

Tablo 6. Yönetici Adaylarının Fen Bilimleri Alanındaki Branşlara Göre Başarı Düzeyleri

Branş Adı	Girenler		Başarılı		Başarı Yüzdesi %	
	1999	2001	1999	2001	1999	2001
Biyoloji	348	557	63	69	18,1	12,4
Fen Bilgisi	623	514	49	31	7,9	6,0
Fizik	440	678	61	78	13,9	11,5
Kimya	309	619	57	81	18,4	13,1
Matematik	1065	1025	89	69	5,0	6,7
Sağlık Bilgisi	2	-	0	-	0,0	-
Toplam	3590	4081	395	378	12,9	9,7

Kaynak: MEB Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü Verileri.

Buna göre sınav kapsamında yer alan konulardan sorulacak soruların oransal dağılımında değişiklikler, fen bilimleri alanındaki branşlardan sınava giren adayların başarı düzeylerine 1999 yılındaki sınava oranla % 3,2 daha olumsuz yönde etkide bulunmuştur. 2001 yılında yapılan seçme sınavında fen bilimleri alanındaki branşlardan sınava giren adayların matematik öğretmenliği dışındakilerin hepsinin başarı düzeyi, 1999 yılındaki sınava göre düşüş göstermiştir.

Meslek Dersleri Alanındaki Branşlara Göre Başarı Düzeyi

Tablo 7’de 1999 ve 2001 yönetici seçme sınavlarına meslek dersleri alanı kapsamındaki branşlardan giren adayların başarı düzeyleri yer almaktadır.

Tablo 7’den izlenebileceği gibi 1999 yılı seçme sınavına meslek dersleri alanındaki branşlardan 2292 yönetici adayı girmiştir. Bu adayların % 22,7’si başarılı olmuştur. Branşlara göre başarı düzeylerine bakıldığında, en başarılı olan branşların; Öğretmenlik Meslek Bilgisi (% 57,1), Matbaa (% 40,0), Muhasebe Grubu (% 29,2), İ.H.L Meslek Dersleri/Arapça (% 27,3), Halıcılık (% 26,7), İş Eğitimi Grubu (% 25,9), Tesisat Teknolojisi (% 23,8) ve Yapı Ressam/Yapı/ Harita Kadastro (% 23,2) branşından olan adaylardır. Aynı sınavda adayların en az başarı gösterdikleri branşlar ise

Beslenme/Gıda Teknolojisi/Ev Yönetimi ve Beslenme (% 6,3), El Sanatları (% 8,0), Metal İşleri (% 10,1), Giyim/Hazır Giyim/Moda Tasarım (% 10,9) ve Makine Ressamlığı (% 13,8)'dir. Diğer yandan Nakış ve Su Ürünleri branşından sınava giren adayların tamamının başarısız olduğu gözlenmektedir

Tablo 7'ye göre 2001 yılı seçme sınavına meslek dersleri alanındaki branşlardan 4554 yönetici adayı girmiş ve bunların 1077 (% 23,6)'si başarılı olmuştur. Bu seçme sınavında en başarılı olan adayalar Öğretmenlik Meslek Bilgisi Dersleri (% 48,0), Ticaret Grubu (% 38,5), Tekstil (% 36,4), Bilgisayar (% 33,3) ve Elektronik Telekomünikasyon (% 31,9) branşından olan adaylardır. 2001 yılı seçme sınavında en az başarılı olan adaylar Nakış (% 2,0) branşın olan adaylar olurken, bu branşı El Sanatları (% 2,0), Giyim/Hazır Giyim/Moda Tasarım (%6,2) ve Beslenme/Gıda Teknolojisi/Ev Yönetimi ve Beslenme (% 10,7) branşın olan adaylar izlemektedir. Trikotaj ve Su Ürünleri branşlarından sınava giren yönetici adaylarının tamamının başarısız olduğu gözlenmektedir

2001 yılı seçme sınavında 1999 yılında yapılan seçme sınavına göre, bazı branşlardaki yönetici adaylarının başarı düzeylerinde kayda değer bir artış gözlenirken, bazılarında da düşüş söz konudur. 1999 seçme sınavına göre adayların daha başarılı olduğu branşlar şunlardır: Beslenme/ Gıda Teknolojisi/Ev Yönetimi ve Beslenme (% 4,4), Elektrik (% 1,3), Makine Ressamlığı (% 3,5), Makine/Tesfiye/Kalıp (% 1,9), Metal İşleri (% 3,3), Mobilya ve Dekorasyon (% 0,5), İ.H.L Meslek Dersleri/Arapça (% 6,3) ile Turizm ve Otelcilik (% 5,1)'tir. Diğer yandan, adayların 1999 seçme sınavına göre daha az başarı gösterdikleri branşlar ise döküm (% 0,7), El Sanatları (% 5,3), Giyim/ Hazır Giyim Moda Tasarım (% 4,7), İş Eğitim Grubu (% 5,3), Matbaa (% 17,8), Motor (% 2,4), Muhasebe Grubu (% 5,6), Sekreterlik (% 2,9), Tesisat Teknolojisi (% 7,4), Öğretmenlik Meslek Dersleri (% 9,1) ve Yapı Ressamlığı/Yapı/Harita Kadastro (% 7,5)'dur.

Buna göre seçme sınavı kapsamında yapılan değişiklikler, 2001 seçme sınavına meslek dersleri branşından giren adayların başarı düzeylerini 1999 yılında yapılan sınava göre %0,9 oranında artırdığı gözlenmektedir. Bunun nedeni olarak sınav kapsamındaki genel kültür konuları arasında sayabileceğimiz konulardan olan İnkılap Tarihi, Atatürkçülük ve Türkçe- Kompozisyon'dan sorulan soruların oransal olarak azaltılması olabileceği gibi, eğitim yönetimi, Türk eğitim sistemi ve kamu yönetimi gibi eğitim kurumlarının görev tanımlarına göre

YÖNETİCİ SEÇME SINAVI

hüseyin yolcu – mustafa kavalcılar

seçme sınavı komisyonunca belirlenen konulardan sorulan sorular da olabilir.

Tablo 7. Yönetici Adaylarının Meslek Dersleri Alanındaki Branşlara Göre Başarı Düzeyleri

Branş Adı	Girenler		Başarılı		Başarı (%)	
	1999	2001	1999	2001	1999	2001
Ağaç işleri	0	50	0	9	0,0	18,0
Besl./Gıd. Tek./ Ev Yön. ve Bes.	16	56	1	6	6,3	10,7
Bilgisayar	0	9	0	3	0,0	33,3
Döküm	30	57	6	11	20,0	19,3
El Sanatları	25	73	2	2	8,0	2,7
Elektrik	269	493	57	111	21,2	22,5
Elektronik Telekomünikasyon	0	72	0	23	0,0	31,9
Giyim/Haz. Giy./Moda Tasar.	55	130	6	8	10,9	6,2
Güverte Avlama	5	0	2	0	40,0	0,0
Halıcılık	15	0	4	0	26,7	0,0
İş Eğitimi Grubu	189	252	49	52	25,9	20,6
Makine Ressamlığı	58	98	8	17	13,8	17,3
Makine/Tesfiye/Kalıp	255	486	56	116	22,0	23,9
Matbaa	5	9	2	2	40,0	22,2
Metal İşleri	179	372	18	50	10,1	13,4
Mobilya ve Dekorasyon	18	58	3	10	16,7	17,2
Model	10	30	2	6	20,0	20,0
Motor	106	219	19	34	17,9	15,5
Muhasebe Grubu	89	144	26	34	29,2	23,6
Nakış	12	51	0	1	0,0	2,0
Sekreterlik Grubu	64	69	13	12	20,3	17,4
Seramik	0	9	0	2	0,0	22,2
Su Ürünleri	2	3	0	0	0,0	0,0
Tekstil	0	11	0	4	0,0	36,4
Tesisat Teknolojisi	21	61	5	10	23,8	16,4
Ticaret Grubu	0	13	0	5	0,0	38,5
İ.H.L Meslek Dersleri/Arapça	759	1483	207	498	27,3	33,6
Öğr. Mesl. Bil. Dersleri	28	25	16	12	57,1	48,0
Trikotaj	0	13	0	0	0,0	0,0
Turizm ve Otelcilik Grubu	26	74	5	18	19,2	24,3
Yapı Ressam./Yapı/ Harita Kad.	56	134	13	21	23,2	15,7
Toplam	2292	4554	520	1077	22,7	23,6

Kaynak: MEB Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü Verileri.

Yabancı Diller ve Güzel Sanatlar Alanındaki Branşlara Göre Başarı Düzeyi

Tablo 8’de 1999 ve 2001 seçme sınavına giren yönetici adaylarının güzel sanatlar ve yabancı diller alanındaki branşlara göre başarı düzeyleri yer almaktadır.

Tablo 8. Yönetici Adaylarının Güzel Sanatlar ve Yabancı Diller Alanındaki Branşlara Göre Başarı Düzeyleri

Alan Adı	Branş Adı	Girenler		Başarılı		Başarı (%)	
		1999	2001	1999	2001	1999	2001
Güzel Sanatlar	Müzik	78	92	8	4	10,3	4,3
	Resim İş/Grafik	162	237	25	16	15,4	6,8
	Toplam	240	329	33	20	13,8	6,1
Yabancı Diller	Almanca	168	148	47	23	28,0	15,5
	Fransızca	189	149	46	21	24,3	14,1
	İngilizce	170	202	30	22	17,6	10,9
	Toplam	527	499	123	66	23,3	13,2
	Genel Toplam	1787	2534	304	347	17,0	13,7

Kaynak: MEB Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü Verileri.

Tablo 4’e göre, 1999 yılı seçme sınavına güzel sanatlar alanındaki branşlardan 162 aday girmiş olup bunların 33 (%13’8)’i başarılı olmuştur. Branşlara göre adayların başarı düzeyleri ise sırası ile Müzik % 10,5, Resim İş/ Resim/Grafik %15,’tir. Diğer yandan bu sınavda yabancı diller grubundaki branşlardan 1999 seçme sınavında sınava giren 527 yönetici adayın 123 (%23,4)’ünün başarılı oldukları gözlenmektedir. Bu grupta yer alan branşlardan sınava giren adayların başarı düzeyleri ise şöyledir: Almanca % 28,0, Fransızca % 24,3 ve İngilizce % %17,6’dır.

Yine Tablo 4’ten izlenebileceği gibi 2001 seçme sınavında güzel sanatlar alanından 329 yönetici adayı girmiş olup bunların 20 (%6,1)’si 70 ve üzerinde puan almışlardır. Yine bu alandan sınava giren adayların branşlarına göre başarı düzeylerine bakıldığında; Müzik (%4,3) ve Resim İş/ Resim/Grafik (%6,8)’dir. Aynı sınavda yabancı diller grubundan katılan 496 adayın 63 (%12,7)’ü başarı

göstermişlerdir. Belirtilen sınavda yabancı diller grubundaki branşlardan olan Almanca, İngilizce ve Fransızca için de geçerlidir.

Görüldüğü üzere sınav kapsamında yapılan değişiklikler, 2001 yılı seçme sınavına güzel sanatlar alanı ve yabancı diller grubunda yer alan branşlardan giren adayların genel başarı düzeylerini, 1999 yılında yapılan sınava göre artırması gerekirken düşürmüştür. Bu durumu, soru sayısı azaltılan konuların genel konular olması, soru sayısı artırılan ve eklenen konuların da bilgi gerektiren konular olmasından kaynaklanmış olabileceğini söyleyebiliriz.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurum Yöneticiliği Seçme Sınavı kapsamında yapılan değişiklikler öncesi ve sonrası seçme sınavına giren yönetici adaylarının genel başarı düzeyleri karşılaştırıldığında, 2001 yılı seçme sınavına giren yönetici adayların başarı düzeylerinde %1,6 oranında düşme olduğu gözlenmiştir. Başka bir ifadeyle sınav kapsamında yer alan konulardan sorulacak soruların oransal dağılımı adayların genel başarı düzeyini artırması gerekirken düşürmüştür. Belirtilen seçme sınavına giren erkek ve kadın adayların başarı oranlarına ayrı ayrı bakıldığında her iki tarafın başarı düzeyinde de düşme söz konusu olmakla birlikte, bu düşüşün kadın adaylarda daha fazla olmuştur.

İkibin yılı seçme sınavına giren adayların, öğrenim durumları açısından başarı düzeyleri ise ön lisans ve lisans eğitimi görmüş adayların başarı oranlarında düşme gözlenirken, lisansüstü eğitim gören adayların başarı oranlarında artış olduğu ortaya konulmuştur. Ayrıca 2001 yılındaki sınavda öğretmenlerin başarı oranlarında düşme yaşanırken, müdür yardımcılarının başarı oranlarında bir değişim olmamış ve vekaleten okul müdürlüğü görevini yürüten adayların başarı oranlarındaysa bir artışın olduğu görülmüştür.

Sınav kapsamında yapılan değişiklikler, meslek dersleri branşı dışındaki sosyal bilimler, fen bilimleri, güzel sanatlar alanları ile yabancı diller grubu olarak tanımlanan alanlardan sınava giren adayların başarı düzeyini düşürdüğü belirlenmiştir. Sosyal bilimler alanından sınava giren adayların genel başarı düzeyleri 1999 yılı seçme

hüseyin yolcu – mustafa kavalcılar

sınavına göre % 1,1 oranında düşerken, bu düşüş fen bilimlerinde % 2, güzel sanatlarda % 7,7 ve yabancı diller grubunda ise % 10,1 oranında gerçekleşmiştir.

Seçme sınavı kapsamında yapılan değişiklikler, 2001 yılı seçme sınavına sosyal bilimler alanındaki Coğrafya, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği, Milli Tarih/ Milli Coğrafya/ Vatandaşlık Bilgisi, Okul Öncesi Eğitim, Özel Eğitim Öğretmenliği, Rehber Öğretmenlik ve Tarih branşlarından giren adayların başarı düzeyleri üzerinde olumlu yönde etkide bulunurken, Felsefe Grubu, Sınıf Öğretmenliği, Türk Dili ve Edebiyatı ve Türkçe branşından giren adaylarınkini ise olumsuz yönde etkilemiştir. Özellikle sınav kapsamında yapılan değişiklikler, önceki sınavlarda diğer branşlara göre avantajlı oldukları söylenen Türkçe, Türk Dili ve Edebiyatı branşındaki adayların başarı düzeyleri olumsuz yönde, Tarih ve Coğrafya branşındaki adayların ise olumlu yönde etkilediği görülmüştür.

1999 yılında yapılan seçme sınavına göre, 2001 yılı seçme sınavında Meslek Dersleri alanındaki Beslenme/ Gıda Teknolojisi/Ev Yönetimi ve Beslenme, Elektrik, Makine Ressamlığı, Makine/Tesviye/Kalıp, Metal İşleri, Mobilya ve Dekorasyon, İ.H.L Meslek Dersleri/Arapça, Turizm ve Otelcilik branşındaki adayların daha başarılı oldukları gözlenmiştir. Diğer yandan, aynı alandaki Döküm, El Sanatları, Giyim/ Hazır Giyim Moda Tasarım, İş eğitim Grubu, matbaa, Motor, Muhasebe Grubu, Sekreterlik, Tesisat Teknolojisi, Öğretmenlik Meslek Dersleri, Yapı Ressamlığı/ Yapı Harita Kadastro branşlarından giren adayların ise daha az başarılı oldukları saptanmıştır.

İkibinbir yılında yapılan seçme sınavında fen bilimleri alanındaki biyoloji, fizik, kimya, matematik ve sağlık branşlardan sınava giren adayların, Matematik branşı dışındakilerin hepsinin, yapılan değişiklikten olumsuz yönde etkilenmiş oldukları gözlenmiştir. Adayların başarı düzeyi, 1999 yılındaki sınava göre dikkate değer bir düşüş göstermiştir.

Yine 2001 seçme sınavında güzel sanatlar alanındaki Müzik ve Resim İş/ Resim/Grafik branşlarından giren adaylar da yapılan değişikliklerden olumsuz etkilenmişlerdir. Diğer yandan, seçme sınavı kapsamındaki soruların oransal dağılımında yapılan değişikliğin yabancı diller grubu olarak tanımlanan Almanca, İngilizce ve Fransızca branşlarından sınava giren adayların başarı düzeylerini düşürdüğü görülmüştür.

Milli Eğitim Bakanlığı Okul ve Kurum Yöneticiliği Seçme Sınavı, okul yöneticilerinin nesnel ölçütlerle seçilmesine olanak tanımış, ancak seçme sürecine ilişkin olumsuz tepkileri tamamen ortadan kaldırmamıştır. Söz konusu olumsuz tepkiler, seçme sınavı kapsamının bazı alanlara ve branşlara üstünlük sağladığı yönündedir. Seçme sınavının temelinde farklı nitelikteki adaylar arasından istenilen nitelikteki adayları seçmek yattığına göre, yapılan seçme sınavının farklı alanlardan ve branşlardan bütün adaylara eşit uzaklıkta olması gerekir. Yani, yapılan sınavın hiçbir alan ya da branşı üstün duruma sokmaması gerekmektedir. Dolayısıyla yöneticilik başarısı üzerinde doğrudan başarısı olmayan Türkçe-Kompozisyon ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük'ten sorulacak soru oranını azaltmak yerine, tamamen kaldırmak daha uygun olacaktır. Hem böylelikle, Türkçe ve Tarih branşından olan öğretmenlerin seçme sınavlarındaki üstünlüğü kırılmış olacak hem de yönetici adayları arasındaki fırsat eşitsizliği ortadan kaldırılmış olacaktır. Ayrıca, seçme sınavında yönetici adaylarının analitik yetenek ve beceri düzeylerini belirlemek için genel yetenek (sözel ve sayısal) sorularına yer verilmelidir.

Okullar eğitim sisteminin üretim alt birimleridir. Okulların eğitim sisteminin amaçlarını gerçekleştirmedeki başarısızlığı, tüm eğitim sisteminin başarısızlığı olarak değerlendirilir. Okulu örgütsel amaçlar doğrusunda yaşatacak ve örgütsel etkililiğini artıracak okul yöneticilerinin bundaki başarıları, onların bakış açılarının geniş, vizyon sahibi kişiler olmasıyla doğru orantılı olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, seçme sınavında genel kültür sorularına belli oranda yer verilmesi, belirtilen eksikliğin giderilmesinde faydalı olabilir. Ayrıca, öğretimsel lider olarak, okulda olumlu bir öğrenme ve öğretme ortamı yaratması beklenen okul yöneticisinin, öğretmen, öğrenci ve velilere gerekli rehberliği yapabilmesi, onun eğitim bilimleri alanında da belirli bir yetkinliğinin olmasına bağlıdır. Dolayısıyla seçme sınavında eğitim bilimleri alanından sorulara daha çok yer verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Açıkalm, A. (1997). *Toplumsal kurumsal ve teknik yönleriyle okul yöneticiliği*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Akyüz, Y. (2001). *Başlangıçtan günümüze Türk eğitim tarihi*. (Sekizinci bası). İstanbul: Alfa Basım ve Dağıtım Ltd.. Şti.

- Ayaz, N. (1994). İl milli eğitim müdürleri eğitim yönetimi seminer açılışı konuşması. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, (202), 3-9.
- Aydın, A. (1995). Eğitim gerektirmeyen bir meslek eğitim yöneticiliği, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, (215), 22-23.
- Balcı, A. (2000). Eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesi. *Eğitimde Yansımalar: V 21. Yüzyılın Eşiğinde Türk Eğitim Sistemi Ulusal Sempozyumu*. Ankara: Tekışık Yayıncılık.
- Balcı, A. (2002). *Etkili okul, okul geliştirme kuram uygulama ve araştırma (üçüncü bastı)*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Balcı, A. ve Çinkır, Ş. (2002). Türkiye’de eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesi. *21. Yüzyıl Eğitim Yöneticilerinin Yetiştirilmesi Sempozyumu (16-17 Mayıs 2002)*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları Yayın No.191.
- Başaran, İ. E. (1993). *Türkiye eğitim sistemi*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Cafoğlu, Z. (1993). Başarılı okul yönetiminde liderlik. *Eğitim Dergisi*, 49-57.
- Can N. ve Çelikten, M. (2000). Türkiye’de eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesi süreci. *Milli Eğitim Dergisi*, (148), 50-55
- Güçlü, N. (1999). Eğitim ve okul yönetimi. *II. Dönem Yönetici Adaylarının Eğitim Semineri Ders Notu*.
- Kalyoncu, İ. (2002). Sınav Kazanan Okul yöneticisi adaylarının Sınav sonrası yetiştirilmeleri. *21. Yüzyıl Eğitim Yöneticilerinin Yetiştirilmesi Sempozyumu (16-17 Mayıs 2002)*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları Yayın No.191.
- Karip, E. ve Köksal, K. (1999). Okul yöneticilerinin yetiştirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. Sayı: 18, s.193-207.
- Kıncal Y. Remzi (1993). Eğitim ve okul. *Eğitim Dergisi*, (4), 10-15.
- MEB (1998). *Milli eğitim şûraları*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü Yayınlanmamış Verileri.
- Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik (Resmi Gazete. Sayı: 23472, 23.09.1998).

- Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (Resmi Gazete. Sayı: 24246, 30.11. 2000).
- Özmen, F. (2002). Okul müdürlerinin yetiştirilmesi – gelişmiş ülkelerdeki uygulamalardan örnekler. *21. Yüzyıl Eğitim Yöneticilerinin Yetiştirilmesi Sempozyumu (16-17 Mayıs 2002)*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları Yayın No.191.
- Pehlivan, İ. (1999). Eğitim ve okul yönetimi. *Yönetici Adaylarının Eğitim Semineri (22.11-10-12.1999)*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını.
- Taymaz, H. (1997). *Okul yönetimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Tekışık, H. H. (1995). Milli eğitim şûraları ve eğitimin üç temel sorunu. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, (214), 1-6.
- Toklucu, E. (2000). Milli eğitim bakanlığına bağlı eğitim kurumları yöneticilerinin seçilmesine yönelik olarak yapılan seçme sınavlarının değerlendirilmesi. *Eğitim Yönetimi*, (22), 313-323.

İletişim

Hüseyin YOLCU
Mustafa KAVALCILAR
Anakara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
EYTPE Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi
Tel:0312 3617446